

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Petra Příhody a Mgr. Jana Passera v právní věci žalobce J. K., zastoupeného JUDr. Jiřím Sobotkou, advokátem v Nymburce, Palackého 223/5, 288 02 Nymburk, proti žalovanému Ministerstvu životního prostředí, se sídlem 100 10 Praha 10, Vršovická 65, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 3. 2005, čj. 500/2329/503 21/04, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2006, čj. 5 Ca 116/2005-71,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost se zamítá.**
- II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení.**
- III. Žalovanému se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Správy chráněné krajinné oblasti Blaník, jímž nevyhověla žalobcově žádosti o vzetí do evidence živočicha odchovaného v péči člověka a o vydání osvědčení o této skutečnosti (§ 54 odst. 4 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dále též jen „zákon“).

Žalobce tvrdí, že mládě orla skalního se narodilo dne 10. 5. 2004 z jedinců žalobcem legálně chovaných. Správní orgán vyzval žalobce k prokázání zákonného původu mláděte paternitním testem DNA. Jelikož ten tuto povinnost ve stanovené lhůtě nesplnil, žádosti nebylo vyhověno.

Žalovaný se v rozhodnutí o odvolání ztotožnil s odůvodněním rozhodnutí o nevyhovění žádosti žalobce. Uvedl, že jedině DNA test paternity, provedený příslušnou akreditovanou laboratoří, lze v současnosti považovat za jednoznačné prokázání toho, že odchovaný jedinec je skutečně potomek rodičů, které žalobce v žádosti uvedl. Bez tohoto testu tedy není možné nepochybně prokázat zákonný původ předmětného mláděte, a není možné s jistotou vyloučit, že se nejedná o jedince získaného z přírody. Provedení tohoto

testu je tedy nezbytným podkladem pro vyhovění žádosti dle § 54 odst. 4 zákona a nelze je nikterak nahradit, ani čestným prohlášením žalobce.

Krajský soud žalobu proti rozhodnutí žalovaného zamítl. Vycházel především z definice pojmu „jedinec v přímé péči člověka“ uvedené v § 3 odst. 1 písm. d) zákona. Podle tohoto ustanovení se musí jednat o jedince živočišného druhu, který 1) pochází z odchovu v zajetí, 2) je nezaměnitelně označen nebo identifikován a 3) je orgánem ochrany přírody evidován. Průkaz splnění bodu ad 1), tedy že mládě pochází z odchovu v zajetí, nikoli z volné přírody, lze učinit pouze prokázáním jeho původu ve smyslu § 54 odst. 1 zákona. Statut „jedince v přímé péči člověka“ potom vzniká teprve právní mocí rozhodnutí o jeho evidenci a vydáním osvědčení o evidenci. Do této doby se na něj jako na živočicha „volně žijícího“ vztahuje v plném rozsahu zákon o ochraně přírody a krajiny, což mimo jiné znamená, že orgán ochrany přírody je oprávněn podle § 54 odst. 1 zákona požadovat kdykoli prokázání jeho zákonného původu. Tím je nutno rozumět jednak prokazatelný původ jeho rodičů a jednak samo prokazatelné rodičovství. Neprokázání původu může zakládat důvodné podezření na nelegální původ a je důvodem pro nevyhovění žádosti [§ 3 odst. 1 písm. d) zákona].

V kasační stížnosti proti uvedenému rozsudku žalobce (dále jen stěžovatel) namítá nesprávné posouzení právní otázky krajským soudem [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Soud se dle názoru stěžovatele dopustil chybného výkladu § 3 odst. 1 písm. d) zákona, když dovodil, že jedinec se stane tzv. „jedincem v přímé péči člověka“ teprve splněním všech podmínek ad 1), 2), 3). Podle stěžovatele naopak postačí splnění podmínek ad 1) a 2); poslední podmínku, tj. vzetí do evidence pak je příslušný správní orgán povinen splnit automaticky. Jediný důvod pro nevyhovění žádosti je důvodné podezření na nelegální původ jedince, které je správní orgán povinen žadateli (zde stěžovateli) sdělit. V daném případě tak však žalovaný ani správní orgán rozhodující v první stupni neučinil, žádné důvodné podezření stěžovateli nesdělil a jeho žádosti proto nevyhověl neoprávněně v rozporu se svou zákonnou povinností.

Stěžovatel má za to, že není povinen prokazovat původ dotčeného jedince, pokud správní orgány nemají důvodné podezření o jeho nelegálním původu. Jelikož krajský soud zastává opačný názor, navrhl stěžovatel rozsudek zrušit a věc krajskému soudu vrátit k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti setrval na důvodech uvedených v žalobou napadeném rozhodnutí. Zdůraznil, že zákon o ochraně přírody a krajiny nestanoví orgánům ochrany přírody automatickou povinnost provést evidenci každého jedince, jehož se žádost o vzetí do evidence týká, ale ukládá jim povinnost zabývat se pečlivě původem takového jedince; jde o součást ochrany volně žijících druhů živočichů, tím spíše kriticky ohroženého orla skalního. Kasační stížnost navrhl zamítnout.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podstatou sporu je otázka, zda byl stěžovatel povinen vyhovět výzvě orgánu ochrany přírody a zajistit u mláděte orla skalního, pro něhož žádal o vzetí do evidence dle § 54 odst. 4 a 5 zákona, DNA test paternity.

Podle § 54 odst. 5 zákona je ten, kdo odchová v zajetí jedince, který má být evidován, povinen jej do 30 dnů nezaměnitelně označit a ve stejné lhůtě požádat o jeho vzetí do

evidenci. Nemá-li orgán ochrany přírody důvodné podezření na nelegální původ jedince, provede evidenci a vydá držiteli osvědčení o vzetí do evidence. Osvědčení je veřejnou listinou prokazující, že se nejedná o volně žijícího živočicha.

Ustanovení § 54 odst. 1 zákona opravňuje orgány ochrany přírody vyzvat každého, kdo drží, chová, pěstuje, dopravuje, prodává, vyměňuje, nabízí za účelem prodej nebo výměny nebo zpracování zvláště chráněnou rostlinu nebo zvláště chráněného živočicha, aby prokázal jejich zákonný původ. Zákonný původ lze prokázat povoleným dovozem, povoleným odebráním z přírody, povoleným odchovem z jedinců s původem prokázaným podle tohoto ustanovení apod.

Ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) zákona definuje pojem volně žijícího živočicha jako jedince živočišných druhů, který se vyskytuje v přírodě a není v přímé péči člověka. Za jedince v přímé péči člověka se považuje jedinec živočišných nebo ptačích druhů pocházející z odchovu v zajetí, který je nezaměnitelně označen nebo identifikován nesnímatelným kroužkem nebo mikročipem anebo jiným nezaměnitelným způsobem a evidován orgánem ochrany přírody. Orgán ochrany přírody je na základě písemné žádosti držitele do 30 dnů povinen takového jedince evidovat, pokud nemá důvodné podezření na nelegální původ jedince.

Zákon o ochraně přírody a krajiny stanoví řadu opatření na ochranu druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů vč. zvláštní ochrany těch druhů, které jsou vzácné či ohrožené, a to pozitivním ovlivňováním jejich vývoje v přírodě a zabezpečováním předpokladů pro jejich zachování (§ 2 zákona).

Druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze vyhlásit za zvláště chráněné. Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na ohrožené, silně ohrožené a kriticky ohrožené (§ 48 odst. 2 zákona).

Orel skalní (*Aquila chrysaetos*) je zařazen mezi zvláště chráněné kriticky ohrožené živočichy (příloha č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny). Zákon pro tento ptačí druh proto stanoví vysokou míru ochrany a je i ve veřejném zájmu tuto ochranu zachovávat.

Z tohoto důvodu je také umožněno orgánům ochrany přírody kontrolovat chov a dispozice se zvláště chráněnými živočichy a za tím účelem mimo jiné vést evidenci jedinců v přímé péči člověka. Je třeba znovu zdůraznit, že prvotním účelem této zákonné úpravy je poskytování ochrany živočichům, a jsou proto také stanoveny přísné požadavky na zařazení konkrétního jedince do evidence. Tyto požadavky konkretizuje § 3 odst. 1 písm. d) zákona, tj. musí jít o jedince pocházejícího z odchovu v zajetí a tento jedinec musí být nezaměnitelně označen. Teprve při prokazatelném splnění těchto dvou požadavků lze splnit třetí zákonný definiční znak „jedince v přímé péči člověka“ a provést jeho evidenci orgánem ochrany přírody. Zákon ale i pak stanoví výjimku, a to pro případy, kdy má orgán ochrany přírody důvodné podezření na nelegální původ jedince; vzetí do evidence je pak možno odepřít.

V posuzovaném případě, jak vyplynulo ze správních spisů, stěžovatel ve své žádosti o vzetí mláděte orla skalního do evidence uvedl k (v pořadí druhému) požadavku na nezaměnitelné označení, že mládě je označeno nesnímatelným kroužkem. Požadavek na prokázání původu mláděte z odchovu v zajetí však stěžovatel doložil pouze označením samce a samice orla skalního jako rodičů mláděte a později připojil čestné prohlášení o

biologickém rodičovství těchto jedinců. Opakované výzvě orgánu ochrany přírody k předložení protokolu o zkoušce DNA, prokazující paternitu, však stěžovatel nevyhověl s tím, že je to v zájmu ochrany mláděte, pro něhož by byl odběr krve za účelem DNA testů stresující a bolestivý zážitek. Orgán ochrany přírody podle stěžovatele není oprávněn po něm splnění takové povinnosti požadovat.

Aby byl prokázán odchov v zajetí, musí být nepochybný jednak původ rodičů a jednak příslušnost potomstva k těmto rodičům. To lze u řady druhů na základě současných poznatků bezpečně prokázat jen paternitním DNA testem. Kasační soud souhlasí s názorem krajského soudu i žalovaného, že čestné prohlášení, kterým stěžovatel zamýšlel nahradit dle § 39 správního řádu tehdy účinného (zákon č. 71/1967 Sb.) tento důkaz, nelze připustit, neboť „obecný zájem“ (odst. 2) vyžaduje ochranu volně žijících jedinců a zabránění nelegální manipulaci s nimi a za tím účelem i jednoznačné prokázání původu jedince před jeho evidencí. V této souvislosti je třeba podotknout, že orlu skalnímu je poskytována také mezinárodní ochrana, neboť je spolu s dalšími dravci zařazen mezi exempláře CITES (zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů), na něž se přednostně aplikují přímo použitelné předpisy Evropských společenství (zejména nařízení Rady č. 338/97, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi v aktuálním znění).

Z uvedeného vyplývá, že správní orgán nepochybil, jestliže po stěžovateli požadoval prokázání splnění obou požadavků pro vzetí předmětného mláděte do evidence a tedy i provedení testu DNA. Jestliže stěžovatel neprokázal, že mládě pochází z odchovu v zajetí (tj. neprokázal, že jde o mládě samce a samice, které stěžovatel chová a které uvedl v žádosti jako rodiče mláděte), nebyl splněn jeden z předpokladů pro evidenci mláděte.

Nejvyšší správní soud se také ztotožnil s názorem krajského soudu, že orgán ochrany přírody je oprávněn požadovat prokázání původu jedince ve smyslu § 54 odst. 1 zákona a jeho neprokázání je důvodem ke vzniku podezření na jeho nelegální původ.

Pro úplnost ještě soud poznamenává, že nelze přisvědčit stěžovateli ani v tom, že odmítání testů DNA slouží k ochraně mláděte před bolestivým a nebezpečným zásahem při odběru krve. Provádění testů DNA je v současné době možné vzhledem k jednoznačným a prokazatelným výsledkům pouze z krve, přičemž však pro tyto účely postačí zcela minimální množství (dvě až tři kapky krve). Při odborném provedení odběru veterinárním lékařem přitom nehrozí mláděti žádné nebezpečí. Navíc vnímatelnost odběru se minimalizuje při jeho provedení v co nejkratší době po narození mláděte. Kromě odběrů krve přímo z těla mláděte lze provést také sěr krevních stop ze skořápky; pokud se stěžovatel obával o bezpečnost mláděte, mohl zajistit provedení DNA testů ihned po jeho narození právě tímto způsobem. Konečně třetí způsob získání vzorků krve jsou krevní buňky z krvavého pera předmětného jedince. Soudu je známo, že do budoucna probíhá výzkum odběrů vzorků výtěrem z dutiny zobáku, prozatím však lze splnit zákonné požadavky pouze testy z krve.

Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného zhodnotil stížní námitky jako nedůvodné. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž by musel přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch, žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 27. září 2007

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu